

вирішення нагальних практичних потреб.

ЛІТЕРАТУРА

1. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р., № 436-IV // ВВР України. –2003. –№ 18. –Ст.144.
2. Закон України "Про оренду державного та комунального майна" від 10.04.1992 р., № 2269-XII // ВВР України. –1992. –№ 30. –Ст.416.
3. Цивільний кодекс України: Коментар. –Х.: "Одіссей", 2003. –855 с.
4. Козлова Е.Б. Аренда как договорное обязательство // Юридический мир. –1999 г. –№ 11. –С.45.
5. Наказ Фонду державного майна України "Про внесення змін до Типового договору оренди індивідуально

визначеного (нерухомого або іншого) майна, що належить до державної власності" від 09.08.2007 р., № 1329 // Офіційний вісник України. –2007. –№ 65. –Ст.2520.

6. Науково-практичний коментар Господарського кодексу України /Кол. авт.: Знаменський Г.Л., Хахулін В.В., Щербина В.С. та ін.; За заг. ред. В.К. Мамутова. –К: Юриком Інтер, 2004. –688 с.

7. Юридична енциклопедія. –Т.4. –К.: Вид-во "Українська енциклопедія" ім. М.П. Бажана, 2002 –С.319-320.

8. Закон СРСР "Основи законодавства Союзу РСР і союзних республік про оренду" від 23.11.1989 р., № 810-1 // Відомості З'їзду народних депутатів СРСР і Верховної Ради СРСР. –1989. –№ 25. –Ст. 481.

Надійшла до редколегії 18.10.2007

СЕРЕБРЯКОВА Ю.А. ОБЪЕКТ, СРОК И АРЕНДНАЯ ПЛАТА КАК СУЩЕСТВЕННЫЕ УСЛОВИЯ ДОГОВОРА АРЕНДЫ ГОСУДАРСТВЕННОГО И КОММУНАЛЬНОГО НЕДВИЖИМОГО ИМУЩЕСТВА
Определены особенности хозяйственно-правового регулирования таких существенных условий договора аренды государственного и коммунального недвижимого имущества как объект, срок и арендная плата. Выявлены коллизии применения правовых норм в этой сфере. Разработаны рекомендации относительно согласования и усовершенствования правового регулирования исследованных условий договора аренды.

SEREBRYAKOVA Y.A. OBJECT, TERM AND RENTAL PAYMENT AS ESSENTIAL CONDITIONS OF THE LEASE STATE AND PUBLIC SERVICE REAL ESTATE

The particularities of economic-legal regulation such as essential terms of the lease agreement of state and public service real estate as object, term and rental payment are defined. The collisions in law using in this sphere are revealed. The recommendations for coordination and improvement of legal regulation of the examined terms of the lease agreement are worked out.

О.І. СИДОРЧУК

Харківський національний університет внутрішніх справ

УДК 349:332.33

ДІЯЛЬНІСТЬ В СФЕРІ ВЕДЕННЯ ДЕРЖАВНИХ ПРИРОДОРЕСУРСНИХ КАДАСТРІВ ЯК ОБ'ЄКТ ДЕРЖАВНОГО КОНТРОЛЮ¹

Розглядаються наукові підходи щодо визначення поняття «кадастр», звертається увага, що дослідження державного контролю за веденням кадастрів природних ресурсів не проводилося. Зазначається, що така діяльність реалізується як органами державної влади, так і органами місцевого самоврядування і полягає у організації і методичному керівництві ведення природоресурсних кадастрів, зборі, зберіганні, обробці та використанні інформації та систематизації даних.

Останнім часом па державному рівні особливо гостро піднімається питання належного державного контролю за використанням різних ресурсів - фінансових, матеріальних виробничих тощо. Особливої уваги набуває проблема

здійснення державного контролю за наявністю та експлуатацією природних ресурсів, що відповідно до ст.13 Конституції України є власністю народу України.

Основною передумовою здійснення державними і недержавними органами контролюючих повноважень є функція обліку, без виконання якої неможливо визначити об'єкт, об'єм та напрямки державного контролю за використанням

¹ Первинна рекомендація з напрямку досліджень: канд. юрид. наук Панова І.В. (ХНУВС).

природних ресурсів. На практиці дана функція втілюється через складання і ведення кадастрів та обліків основних природних об'єктів (природоресурсних кадастрів).

Проблемам контролю присвятили свої дослідження науковці різних періодів: В.Б. Авер'янов, О.Ф. Андрійко, В.Г. Афанасьєв, Д.М. Бахрах, Ю.П. Битяк, В.М. Гаращук, І.П. Голосніченко, Б.М. Лазарєв, Ю.О. Тихомиров, В.В. Цветков, В.Є. Чіркин, К.В. Шоріна та інші. Правові питання ведення кадастрів природних ресурсів досліджувалися в працях В.І. Андрійєва, А.П. Гетьмана, В.А. Зуєва, Л.П. Коваленко, Ю.С. Шемшученка та ряду інших вчених. Разом із тим, вони досліджували в основному загальні питання контролю, організаційно-правові засади державного контролю у сфері виконавчої влади, фінансового, судового та інших видів контролю, окремі питання ведення природоресурсних кадастрів. Однак питання здійснення державного контролю за веденням природоресурсних кадастрів в цілому та визначення об'єкту такого контролю, зокрема, не знайшло достатньо глибокого вивчення.

З огляду на сказане, метою даної роботи є визначення діяльності відповідних органів в сфері ведення державних природоресурсних кадастрів як об'єкту державного контролю.

Визначення «кадастр» походить від французького слова *cadastre* – систематизоване зведення відомостей про відповідний об'єкт [1, с.299]. Н.Ф. Реймерс дає таке визначення кадастру: «Систематизований звід даних, що включає якісне та кількісне описання об'єктів та явищ, в ряді випадків з їх економічною (еколого-соціально-економічною) оцінкою. Містить фізико-географічну характеристику, класифікацію, дані про динаміку, ступінь вивченості та еколого-соціально-економічну оцінку з прикладенням картографічних та статистичних матеріалів» [2, с.221]. Ведення природоресурсних кадастрів є проявом, однією з форм здійснення функції обліку, а сам кадастр стає її результатом. Наприклад, ст.ст.25-27 Водного кодексу України встановлюють загальні засади здійснення державного обліку водокористування, поверхневих та підземних вод, а вже ст.28 цього ж кодексу в ч.1 вказує «Державний водний кадастр складається з метою систематизації даних державного обліку вод та визначення наявних для використання водних ресурсів».

В цілому функція обліку пов'язана зі збиранням, передачею, зберіганням і переробленням даних, реєстрацією та групуванням відомостей про діяльність системи управління, наявності та витратами ресурсів [3, с.132]. Фактично облік здійснюється через виконання послідовності певних дій зацікавленими або уповноваженими на те суб'єктами. Тому для досягнення мети роботи необхідно розглянути, з яких саме дій складається діяльність в сфері ведення природоресурсних кадастрів. Серед таких дій можна виділити наступні:

1). Організація ведення державного кадастру. Для будь-якої діяльності в державі та суспільстві необхідна наявність організатора такої діяльності, який певними методами спонукає би інших учасників виконувати необхідні дії. В процесі ведення природоресурсних кадастрів така організація вибудована самою системою державної влади. Верховна Рада України приймаючи законодавчий акт, як то Лісовий кодекс України, передбачає необхідність ведення державного кадастру та визначає, що Кабінет Міністрів України повинен прийняти порядок ведення такого кадастру. В свою чергу Уряд розробляє відповідний порядок. В

якому вказує, який саме орган повинен вести кадастр, які у нього для цього повноваження, і яким чином така діяльність повинна здійснюватися. А вже визначений центральний орган виконавчої влади організовує безпосереднє ведення державного кадастру, котрий на виконання своїх функцій видає відповідні накази, визначає виконавців, розробляє форми звітності тощо. Наприклад, організація ведення державного кадастру родовищ і проявів корисних копалин здійснюється Міністерством охорони навколишнього природного середовища та його органами на місцях.

2). Методичне керівництво веденням природоресурсного кадастру. Ведення державних кадастрів – це професійна діяльність відповідних посадових осіб. Як і для будь-якої іншої діяльності, для якісного та, головне, одноманітного виконання покладених завдань по обліку певних природних об'єктів необхідне належне методичне супроводження. В силу різних причин, людина не може володіти методиками здійснення будь-якої діяльності одразу з початку роботи. Тому, для ведення кожного кадастру розробляються свої методики роботи. Наприклад, для обліку мисливських (переважно копитних) тварин використовується метод «прогону» невеликих лісових масивів з метою спрямування тварин на осіб, що рахують їх кількість. Без розроблених та затверджених методик не можливе ведення кадастрів, хоча б з тієї причини, що безпосередні виконавці не будуть мати уявлення, як це робити.

3). Збір інформації. У зв'язку з тим, що всі кадастри так чи інакше розглядаються як певна сукупність офіційної державної інформації, виникає необхідність отримання такої інформації встановленим способом. Збір інформації, необхідної для ведення природоресурсного кадастру, відбувається різними шляхами, які вказуються у відповідних нормативно-правових актах. Для цього можуть проводитися певні роботи та дослідження, встановлюється обов'язок підприємств, установ, організацій та громадян надавати необхідні відомості або можливість їх отримання від інших органів тощо. Наприклад, ведення державного земельного кадастру забезпечується проведенням топографо-геодезичних, картографічних робіт, ґрунтових, геоботанічних, радіологічних, лісотипологічних, містобудівних та інших обстежень і розвідувальних, реєстрацією права власності на землю, права користування землею і договорів на оренду землі, обліком кількості та якості земель, бонітуванням ґрунтів, зонуванням територій населених пунктів та економічною оцінкою земель. Оперативність і точність даних земельного кадастру забезпечується використанням аерокосмічних зйомок та застосуванням методів дистанційного зондування земної поверхні. Для внесення інформації про кількість та якість земель власники та землекористувачі надають щорічно звіти про зміни, що відбулися у складі земель, які знаходяться у власності або користуванні, в тому числі на умовах оренди [4].

4). В окремих випадках, при дослідженні порядку ведення окремих природоресурсних кадастрів ми можемо бачити, що термін «облік» вказується серед тих дій, що здійснюються в процесі ведення кадастрів. Так, для ведення державного кадастру родовищ і проявів корисних копалин, Мінприроди здійснює облік даних державного кадастру [5].

Така ситуація виникає через нечіткість формулювань законодавства та використання слів-омонімів. Термін «облік» використовується одночасно в двох значеннях. Перше таке значення терміну «облік» – як загальнодержавна

діяльність, функція управління в сфері використання природних ресурсів. В такому значенні він використовується в Законі України «Про охорону навколишнього природного середовища» в назві та змісті розділу V «Спостереження, прогнозування, облік та інформування в галузі навколишнього природного середовища».

Друге значення терміну «облік» - як повсякденна діяльність уповноважених органів, пов'язана з отриманням, реєстрацією, опрацюванням інформації та документів, що надійшли для ведення кадастру. Тут облік розглядається більше як робота з діловодства в установі.

5). Систематизація даних. Саме визначення кадастру вказує на систематизацію інформації, яка в них міститься. Така необхідність диктується неоднорідністю даних, що фіксуються, і викликана вона різноманітністю самого навколишнього природного середовища та його складових елементів, а також зазначена вимогами діючого законодавства. Основною метою систематизації є створення з сукупності розрізної, різнопланової інформації про окремі наявні природні об'єкти в структуровану систему такої інформації з метою доступності та простоти її використання. Крім того, самі кадастри подекуди складаються з кількох розділів, які до того ж ведуться різними органами. Наприклад, державний водний кадастр складається із трьох розділів і ведеться Державним комітетом водного господарства за розділом «Водокористування» та Міністерством охорони навколишнього природного середовища за розділами «поверхневі води» та «підземні води» [6]. Тому, в разі використання підприємством одночасно поверхневих та підземних вод, вони надають звіт у затвердженій формі, а відповідний орган Мінприроди повинен її належним чином систематизувати.

6). Зберігання інформації - дії, направлені на утримання інформації в належному стані з метою можливості доступу до неї в будь-який момент. Всі дані державних кадастрів збираються для подальшого використання, але це не можливе без збереження попередньо отриманої інформації. Крім того, для деяких кадастрів, передбачене його видання через певний проміжок часу, наприклад, державний кадастр тваринного світу видається раз на п'ять років. А це, в свою чергу, потребує певного накопичення інформації, що є складовою частиною зберігання. Без акумуляції наданої для ведення обліку природних об'єктів інформації, неможливе виконання подальших видів діяльності в сфері, що вивчається.

7). Обробка інформації - операції, направлені на перетворення інформації з одного виду в інший без зміни змісту. Така діяльність може полягати в зміні носіїв інформації, внесення даних в іншу форму, таблицю чи звід, перетворення інформації в офіційні документи тощо. Наприклад, ведення бази даних державного водного кадастру передбачається в тому числі з використанням засобів електронно-обчислювальної техніки. Обробка даних подекуди диктується необхідністю їх систематизації.

8). Використання інформації - це кінцева мета створення державних кадастрів природних об'єктів. «Інформація заради інформації» мало потрібна, особливо враховуючи, що така діяльність фінансується за рахунок Державного бюджету. Інформація кадастрів використовується для прийняття відповідних управлінських рішень, розробки заходів щодо охорони довкілля та використання

природних ресурсів, забезпечення прав громадян та суб'єктів господарювання тощо. Наприклад, Державний лісовий кадастр та облік лісів ведеться Держкомлісгоспом з метою забезпечення ефективної організації охорони і захисту лісів, їх раціонального використання та відтворення, здійснення постійного контролю за якісними і кількісними змінами в лісовому фонді України. Держкомлісгосп перевіряє повноту і достовірність зведених відомостей кадастру, узагальнює їх в цілому по Україні і до 1 листопада року проведення чергового державного обліку лісів подає необхідну інформацію Міністерству економіки, Мінприроди та Держземагентству [7]. А вже дані органи в межах наданих повноважень, використовують отримані відомості для планування та керівництва своїми сферами.

Вся вказана вище діяльність здійснюється компетентними органами державної влади і місцевого самоврядування. Однак, державному контролю підлягає і діяльність підприємств установ та організацій незалежно від форми власності та підпорядкування, а також громадян, якщо вони використовують природні об'єкти, і для них встановлено обов'язок надання даних до державного кадастру або право отримання таких даних.

З огляду на проведене дослідження, вважаємо обґрунтованим визначити діяльність в сфері ведення державних природоресурсних кадастрів як будь-яку діяльність направлену на законодавче, організаційне та методичне забезпечення і керівництво веденням державного природоресурсного кадастру, а також збір, облік, систематизацію, зберігання, обробку та надання даних державного кадастру заінтересованим користувачам, здійснюється відповідними уповноваженими суб'єктами, а також діяльність направлену на використання даних державних кадастрів у визначених законом випадках. Така діяльність підлягає державному контролю і відповідно є його об'єктом.

ЛІТЕРАТУРА

1. Словник іншомовних слів /За ред. О.С. Мельничука. -К.: Головна редакція УРЕ, 1977. -775 с.
2. Реймерс Н.Ф. Природопользование: словарь-справочник. -М.: Мысль, 1990. -382 с.
3. Административное право Украины: Учебник /Ю.П. Битяк (ред.). -Х.: Право, 2003. -576 с.
4. Постанова Кабінету Міністрів України «Про порядок ведення державного земельного кадастру» від 12.01.1993 р., № 15 // Зібрання постанов Уряду України. -1993. -№ 3. -Ст.55.
5. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку державного обліку родовищ, запасів і проявів корисних копалин» від 31.01.1995 р., № 75 // Зібрання постанов Уряду України. -1995. -№ 4. -Ст.99.
6. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку ведення державного водного кадастру» від 08.04.1996 р., № 413 // Зібрання постанов Уряду України. -1996. -№ 10. -Ст.292.
7. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку ведення державного лісового кадастру та обліку лісів» від 20.06.2007 р., № 848 // Офіційний вісник України. -2007. -№ 46. -Ст.74.

Надійшла до редакції 17.12.2007.

СИДОРЧУК О.І. ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ В СФЕРЕ ВЕДЕНИЯ ГОСУДАРСТВЕННЫХ ПРИРОДОРЕСУРСНЫХ КАДАСТРОВ КАК ОБЪЕКТ ГОСУДАРСТВЕННОГО КОНТРОЛЯ

Рассматриваются научные подходы относительно определения понятия «кадастр», обращается внимание, что исследование государственного контроля ведения кадастров природных ресурсов не проводилось. Отмечается, что такая деятельность реализуется как органами государственной власти, так и органами местного самоуправления и состоит в организации и методическом руководстве ведения природоресурсных кадастров, сборе, хранении, обработке и использовании информации и систематизации данных.

SIDORCHUK O.I. ACTIVITY IN SPHERE OF CONDUCTING STATE NATURAL RESOURCES CADASTRES AS OBJECT OF THE STATE CONTROL

Scientific approaches concerning definition of concept «cadastre» are considered, is paid attention, which research of the state control of conducting cadastres of natural resources was not carried out. It is marked, that such activity is realized both bodies of the government, and institutions of local government and consists in the organization and a methodical management of conducting natural resources cadastres, gathering, storage, processing and use of the information and ordering of the data.

P.I. TERAZ*Тернопільський комерційний інститут*

УДК 347.51

ОЗНАКИ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ З ВІДШКОДУВАННЯ ШКОДИ, ЗАВДАНОЇ ВНАСЛІДОК НЕДОЛІКІВ ТОВАРІВ, РОБІТ (ПОСЛУГ)¹

Визначено ознаки зобов'язань із завдання шкоди, завданої внаслідок недоліків товарів, робіт (послуг), на підставі аналізу відмінностей відшкодування збитків через невиконання чи неналежне виконання договірних зобов'язань, а також деліктних зобов'язань. Доводиться, що це зобов'язання має риси, що характеризуються його, як зобов'язання особливого роду.

Запровадженню у новому цивільному законодавстві положень щодо відшкодування шкоди, завданої внаслідок недоліків товарів, робіт (послуг) (§ 3 гл.82 ЦК України [1]) передувало закріплення цієї форми у законодавстві про захист прав споживачів. Цією нормою стали положення абз.7 ст.3 Закону України "Про захист прав споживачів", від 12.05.1991 р. [2], відповідно до якого споживачу було гарантоване право на відшкодування збитків, завданих товарами (роботами, послугами) неналежної якості, а також завданих небезпечними для життя і здоров'я людей товарами (роботами, послугами) у випадках, передбачених законодавством. У подальшому було додано форми про відшкодування майнової та моральної (немайнової) шкоди (Закон України "Про внесення змін до Закону України "Про захист прав споживачів") [3]. Сучасні положення нової редакції цього Закону [4] вказують на те, що споживач має право вимагати відшкодування шкоди (збитків), завданих дефектною чи фальсифікованою продукцією або

продукцією неналежної якості, а також майнової та моральної (немайнової) шкоди, заподіяної небезпечною для життя і здоров'я людей продукцією у випадках, передбачених законодавством, якщо законом не передбачено більш високої міри відповідальності (п.5 ч.1 ст.4, ч.1, 2 ст.16). Це право визнається за кожним потерпілим споживачем незалежно від того, чи перебував він у договірних відносинах з виробником (виконавцем, продавцем).

З такого "переміщення" правових норм в основний акт цивільного законодавства очевидним стало визнання цього зобов'язання як деліктного, зобов'язання із завдання шкоди. Таке закріплення відбулось в унісон із судовою практикою, відповідно до якої перевага здебільшого надавалась правилам про відшкодування шкоди, при цьому договірний характер відносин не заважав судам застосовувати відшкодування переважно за правилами недоговірних відносин. Хоча цей аспект у певних відносинах піддається справедливій критиці [5].

Зважаючи на це, виникає потреба у визначенні місця правових норм про відшкодування шкоди, завданої недоліками товарів, робіт (послуг), визначенні їхньої правової

¹ Первинна рекомендація з напрямку досліджень: канд. юрид. наук Білоусов Ю.В. (ХУУП).